

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет по славянски филологии

Специалност: (код и наименование)

СЛ	И	Ф	0	5	0	1	2	5
----	---	---	---	---	---	---	---	---

Български език и литература и история

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	1	3
---	---	---	---

(код и наименование)

Езикова култура

Преподавател: доц. д-р Владислав Миланов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	15
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		45
Извънаудиторна заетост	Реферат	15
	Доклад/Презентация	40
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	80
Обща извънаудиторна заетост		135
ОБЩА ЗАЕТОСТ		180
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		4
ОБЩО ЕКСТ		6

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати}	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	20
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	20
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит	60

Анотация на учебната дисциплина:

Целта на курса по дисциплината „Езикова култура“ е да даде на студентите практически познания за съвременния български книжовен език и умения да боравят с него, като създават и редактират различни типове текстове. В курса се обръща внимание на нормите на българския книжовен език, както и на най-честотните съвременни отклонения от кодифицираната книжовноезикова норма. Студентите се запознават с правилата, въведени с Официалния правописен речник на българския език, част от които не познават, тъй като учебниците, по които са учили, са писани преди 2012 г. Предлагат се езикови тестове и алгоритми, чрез прилагането на които студентите да бъдат улеснени в прилагането на кодифицираната книжовна норма. Обръща се внимание също така на ситуативната обвързаност и на вариативността при следването на книжовната норма.

В курса по езикова култура се представят (чрез практически занятия) актуални процеси, засягащи лексиката и фразеологията на съвременния български език, както и основни граматически проблеми, с които студентите се сблъскват в писмената си практика. Отделено е време и на българската пунктуация и на пунктуацията при цитиране.

Предварителни изисквания:

Няма

Очаквани резултати:

Студентите ще подобрят уменията си да спазват и да прилагат правилата на българския правопис и пунктуация, да използват стилистично адекватна лексика и фразеология и да предават чуждите имена на български език, като следват приетите кодифицирани норми. В края на курса ще умеят да търсят и да намират информация,

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

като работят с различни речници и справочници. Ще умеят да решават спорни и недостатъчно изяснени в наличните речници и справочници казуси.

В резултат от обучението те ще имат както теоретични познания, така и чисто практически умения да се справят самостоятелно с различни конкретни задачи.

Учебно съдържание

№	Теми за лекционните занятия	Хорариум
1	Същност на българския книжовен език. Книжовен език, диалекти, социолекти. Норма и кодификация.	1
2	Фонетична и графична система на българския език. Случаи на условен правопис и свързани с тях правоговорни проблеми. Правопис и правописни принципи. Особенности на съвременния българския правопис.	1
3	Исторически и съвременни звукови закони. Правописни и правоговорни проблеми. Обществените нагласи към различните типове отклонения.	1
4	Слято, полуслято и разделно писане.	1
5	Главни и малки букви	1
6	Предаване на собствени имена от чужди езици на български език. Транскрипция на български имена на латиница.	1
7	Правописни, правоговорни и семантични проблеми, свързани с членуването на имената.	1
8	Граматични и синтактични проблеми, свързани с разпознаването на подлога и със съгласуването на сказуемото с подлога: членуването при имената от м.р., съгласуване на сказуемото с подлога (при подлог абривиатура, при учтивата форма, при подлог с несъгласувано определение), употреба на винителните и дателните форми на въпросителното местоимение и производните от него, употреба на възвратните местоимения.	1
9	Нелични глаголни форми – образуване и употреба. Употреба на деепричастието.	1
10	Проблеми при съвместната употреба на имащи различна рекция глаголи, причастия и отглаголни съществителни. Стилистични проблеми, свързани с употребата на показателното местоимение.	1
11	Особености на категорията число при имената. Бройна форма при съществителните имена от мъжки род. Употреба на числителни.	1
12	Принципи на българската пунктуация. Пунктуация на простото изречение. Пунктуация на сложното изречение.	1
13	Пунктуация при пряка и полупряка реч. Пунктуация при цитиране. Библиографско цитиране. Оформяне на текст.	1

14	Лексикални пластове в българския език от генеалогично и от стилистично гледище. Актуални процеси в лексиката. Употреба на стилистично маркирана лексика.	1
15	Българска фразеология. Видове фразеологизми от стилистично гледище.	1

	Теми за работа по време на упражненията
1	Книжовен език, диалекти, социолекти. Норма и кодификация.
2	Правопис и правописни принципи. Особености на българския правопис.
3	Фонетична и графична система на българския език. Условен правопис.
4	Съвременните звукови закони и отражението им върху правописа.
5	Исторически звукови закони. Рефлекс на старата ятова гласна. Групи –ър-/-ръ-, -ъл-/-лъ-. Правила и изключения.
6	Слято писане. Правила, изключения, дублети.
7	Полуслято и разделно писане. Правила и изключения.
8	Главни и малки букви.
9	Предаване на чужди имена на български език.
10	Транскрипция на български имена на латиница.
11	Форми на определителния член в съвременния български език.
12	Употреба на определителния член в българския език. Правописни и правоговорни проблеми.
13	Употреба на винителните и на дателните форми на въпросителното, относителното, неопределителното, отрицателното и обобщителното местоимение.
14	Възвратни местоимения. Употреба.
15	Показателни местоимения. Употреба.
16	Употреба на причастията и на деепричастието.
17	Употреба на бройната форма при съществителните от м.р.
18	Пунктуация на простото изречение.
19	Пунктуация на сложното изречение.
20	Пунктуация при цитиране.
21	Стилистично разслоение на лексиката. Употреба на стилистично маркирана лексика.
22	Българската фразеология от генеалогична и от стилистична гледна точка.

Конспект за изпит

1. Същност на българския книжовен език. Формиране на новобългарския книжовен език. Общонароден език, книжовен език, диалекти и социолекти. Идентификация по езика.

2. Езиковата култура – предмет и задачи. Връзка с останалите лингвистични дисциплини – фонетика, лексикология, морфология, синтаксис и стилистика. Задължителност и свобода при употреба на езикови средства в зависимост от сферата на общуване.
3. Реторическо-естетическата доктрина и развитието на езиковата култура в България.
4. Пражки лингвистичен кръжок. Теория на книжовните езици. Узус, норма, кодификация.
5. Правописни и правоговорни норми. Правописни принципи. Допустими и недопустими отклонения от общия нормативен комплекс.
6. Устна комуникация. Маркери за разговорност в съвременния български език. Влияние на разговорността върху съвременните езикови процеси.
7. Правописна система. Азбука. Фонетична и графична система на българския език и по-важните различия между тях.
8. Особености на българския правопис. Характеристика на правописните принципи.
9. Правописни и правоговорни проблеми, свързани с ятовия преглас. Исторически особености, съвременно състояние и разколебаване на книжовноезиковите норми.
10. Правописни и правоговорни проблеми, свързани с редукцията на неударените гласни, условния правопис, асимилацията на шумовите съгласни, струпването на съгласни и др.
11. Епентеза на гласната Ъ в думи от български и от чужд произход.
12. Йотация и дейотация.

13. Отклонения в изговора на палаталните съгласни – диалектни и разговорни процеси.
14. Ударението в българския език.
15. Генерализираната винителна форма при съществителните имена от женски род.
16. Дублети, дублетност и кодификация.
17. Слято, полуслято и разделно писане. Противоречия, концепции, теоретична основа и практика.
18. Правопис на сложните съществителни и на сложните прилагателни имена.
19. Правопис на наречията и съюзите, на отрицателната частица НЕ.
20. Правопис на междуметията, числителните имена и на сложните предлози.
21. Изразяване на учтивост в българския език. Логика на правилото и разколебаване в практиката.
22. Бройна форма на съществителните имена от мъжки род.
23. Употреба на главни и малки букви.
24. Морфологичен, синтактичен, стилистичен и графичен принцип при употребата на главни букви.
25. Членуването в българския език – теория, история и съвременно състояние.
26. Специфика и особености на българската пунктуация.
27. Употреба на запетая в простото изречение.
28. Употреба на запетая при обръщенията, вметнатите части, обособените части и повторенията.
29. Употреба на запетая в сложното изречение.
30. Употреба на други препинателни знаци.

- 31.Проблеми, свързани с лексиката. Правопис, правоговор и употреба на различни типове чужди по произход думи. Семантични и стилистични особености на термините.
- 32.Специфика на абривиатурите.
- 33.Стилистични особености при употребата на синоними, антоними и пароними в различни типове текст.
- 34.Чистота на езика. Лингвистични, екстралингвистични и идеологически проблеми.
- 35.Слабости в яснотата и точността на изрази: плеоназъм и двусмислица.
- 36.Отклонения от нормативната употреба при глаголните форми. Употреба на не книжовни глаголни форми.
- 37.Грешки при съгласуването между частите на изречението. Словоредни слабости.
- 38.Кореференция в текста.
- 39.Проблеми при изграждането на текста. Текстът като основна комуникативна единица. Текст и микротекст.
- 40.Употреба на имената, глаголните времена, наклоненията и залога в текста.
- 41.Специфика и прагматични аспекти на писмените текстове и на устните изказвания.
- 42.Курсовата работа – насоки за изготвяне на курсова работа по актуален езиковедски проблем. Структура на курсовата работа. Принципи при събирането и обработването на материала.
43. Библиографско-информационна култура. Култура на цитирането.
- 44.Конспект, анотация, резюме, реферат.
- 45.Речев етикет. Езикова култура и речев етикет.

46.Езиковата култура на българските политици и на българските журналисти.

Изпитът е писмен и устен и е изцяло с практическа насоченост. Студентите изпълняват различни типове задачи: избор на правилно написани думи според правилата за слято, полуслято или разделно писане; избор на главна или малка буква; коригиране и редактиране на текстове с правописни, лексикални и граматически грешки; пунктуационно оформяне на текст, в който липсват пунктуационните знаци; определяне на значението и употреба в подходящ контекст на посочени думи и фразеологизми. Изпитът формира 60% от оценката. Устната част представлява коментар на писмената работа и два въпроса от конспекта.

Библиография

Задължителна:

- ❖ Официален правописен речник на българския език. София: Просвета, 2012.
- ❖ Нов правописен речник на българския език. София: Хейзъл, 2002.
- ❖ Правопис и пунктуация на българския език. Основни правила. София: Просвета, 2011.
- ❖ **Андрейчин, Любомир.** На езиков пост. София, 1961г.
- ❖ **Андрейчин, Любомир.** Езикови тревоги. София, 1971г.
- ❖ **Брезински, Стефан.** Езиковата култура, без която не можем. Пловдив, 2004г.
- ❖ **Добрева, Елка, Ивелина Савова.** Текстоллингвистика. Шумен, 2000г.
- ❖ **Добрева, Елка, Маргарита Георгиева.** Писмените ученически текстове. София, 2002г.
- ❖ **Карастанева, Цена, Вера Маровска.** Практическа граматика на съвременния български книжовен език. Трето преработено издание. Пловдив, 2002г.
- ❖ **Книга за българския език.** София, 1997г.

- ❖ **Личева, Амелия, Гургана Дачева.** Кратък речник на литературните и лингвистичните термини. София, 2012г.
- ❖ **Мавродиева, Иванка, Йовка Тишева.** Академичната комуникация. София, 2012г.
- ❖ **Манолова, Л.** Езикова култура. София, 2002г.
- ❖ **Миланов, Вл., Т. Жилова.** Право, правопис и правоговор, УИП „Св. Климент Охридски“, С. 2022 г.
- ❖ **Миланов, Владислав.** Езиковата култура и речевият етикет в обучението на студентите българи. В: Българска реч, кн.1, стр.15, 2003г.
- ❖ **Миланов, Владислав.** Три съвременни мита за езика и за езиковата култура. В: Език и литература, кн.1-2, 168-172стр., 2006г.
- ❖ **Миланов, Владислав, Надежда Сталянова.** Езикови портрети на български политици. Първа част. София, 2012г.
- ❖ **Миланов, Владислав, Надежда Сталянова.** Езикови портрети на български политици и журналисти. Втора част. София, Парадигма 2014г.
- ❖ **Миланов, Владислав.** Медиите и политиката: филологически прочити – сборник с текстове на докторанти. Съставител: д-р Владислав Миланов, София, 2014г.
- ❖ **Миланов, Владислав.** Езиковата бележка – от Балан до днес. УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2022 г.
- ❖ **Мурдаров, Владко.** 99 езикови съвета. София, 2001г.
- ❖ **Мурдаров, Владко.** Речник на слятото, полуслятото и разделното писане. София, 2002г.
- ❖ **Мурдаров, Владко.** Още 99 езикови съвета. София, 2004г.
- ❖ **Мурдаров, Вл.** Грамотният календар 2015, С., 2014, „Просвета“, 220 стр. ISBN 978-954-01- 2023-2
- ❖ **Мурдаров, Вл.** Разни нови езикови съвети, С., 2019, „Блек Фламинго Пъблишинг“, 192 стр.; ISBN 978-619-7362-54-1
- ❖ **Мурдаров, Вл.** Разни съвети за глаголите, С., 2021, „Блек Фламинго Пъблишинг“, 168 стр.; ISBN 978-619-7362-95-4
- ❖ **Мурдаров, Вл.** Разни съвети за имената, С., 2021, „Блек Фламинго Пъблишинг“, 176 стр.; ISBN 978-619-7362-97-8

- ❖ **Мурдаров, Вл.** Разни съвети за предлозите, С-, 2022, „Блек Фламинго Пъблишинг”, 160 стр. ISBN 978-619-7362-99-2
- ❖ **Мурдаров, Вл.** Разни съвети за правописа, С., 2023 „Блек Фламинто Пъблишинг”, 192 стр. ; ISBN 978-619-262-0250-7;
- ❖ **Мурдаров, Вл.** Разни съвети за чуждите думи. С., 2023 „Блек Фламинто Пъблишинг”, 192 стр. ; ISBN 978-619-262-0250-7;
- ❖ **Ницолова, Руселина.** Съвременна българска пунктуация. София, 1989г.
- ❖ **Официален правописен речник на българския език.** Изд. „Просвета“. София, 2012г.; Отговорен редактор: проф. д.ф.н. Владко Мурдаров
- ❖ **Пантелеева, Христина.** Граматика на вежливата реч. София, 1994г.
- ❖ **Пашов, Петър.** Практическа българска граматика. София, 1989г. и всички следващи издания.
- ❖ **Пашов, Петър, Христо Първев.** Българският правоговор. София, 1996г.
- ❖ **Пашов, Петър, Христо Първев.** Правоговорен и правописен речник на българския език. София, 2004г.
- ❖ **Попова, Венче.** Българската стилистика до 50-те години на XX век. София, 1994г.
- ❖ **Първев, Христо.** Христоматия по езикова култура. София, 1983г.
- ❖ **Радева, Василка.** Български тълковен речник. София, 2012г.
- ❖ **Радева, Василка.** В света на думите. София, 2010г.
- ❖ **Радева, Василка.** Основните правописни принципи и фонетичните закони в съвременния български език. В:Книга за българския език. София, 1997 г.
- ❖ **Янакиев, Мирослав,** Как да редактираме свой или несвой текст. София, 1994г.

Допълнителна:

Актуални проблеми на съвременната българска книжовна норма. Пловдив, 2010.

Алексова, Кр. Промените в правописа и пунктуацията. София: ПОНС, 2013.

Мавродиева, Ив., Й. Тишева. От реферата до магистърската теза. Академично писане за студенти. София: БГ Учебник, 2016.

Бояджиев, Т. Ив. Куцаров, Й. Пенчев. Съвременен български език. С., 1998.

Брезински, Ст. Езиковата култура, без която (не) можем. Пловдив, 2004.

Виденов, М. Езиковата култура на българина. С., 1995.

Пачев, А. Езиковите общности в условията на европеизация и глобализация. С., 2006.

Пашов, П. Практическа българска граматика. С., 1989. (или разширеното издание *Българска граматика*).

Радева, В. По някои въпроси около езиковата ни култура. – В: Отговорността пред езика. Шумен, 2001.

Тишева, Й. Дачева, Г., Ангелова, Т. Българският език – трудни въпроси, лесни отговори. София: Издателство „Стандарт“, 2004.

Дата: април 2025 г.

Съставил:

доц. д-р Владислав Миланов

Учебната програма е приета с протокол № 6 на ФС на ФСлФ от 10.06.2025 г.